

NURCAN BAYSAL
Ezidiler: 73. Ferman

NURCAN BAYSAL 1975 Diyarbakır doğumlu. Diyarbakır Anadolu Lisesi ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Bilkent Üniversitesi'nde yüksek lisansını tamamladı. 1997-2007 yılları arasında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'na bağlı olarak Diyarbakır ve çevresinde kalkınma ve yoksulluk konularında projeler yürüttü. 2008-2013 yılları arasında Hüsnü Özyeğin Vakfı'nda kırsal kalkınma program direktörü olarak çalıştı. Diyarbakır'da zorunlu göç, yoksulluk, kalkınma, kadınlar ve Kürt sorunu konusunda çalışan çeşitli sivil toplum kuruluşlarının kuruluşunda ve çalışmalarında yer aldı. Diyarbakır Siyasal ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü'nün (DİSA) kurucularından biridir. Kadın İçin Küresel Fon, Acil Destek Fonu gibi çeşitli uluslararası fon kuruluşları ve vakıfların Ortadoğu danışmanlığını yapmaktadır. Farklı dergi ve gazetelerde Kürt sorunu, kalkınma ve yoksulluk konularında yazmaktadır. İletişim'den daha önce *O Gün* (2014) ve *Kürdistan'da Sivil Toplum* (Şeyhmus Diken'le birlikte, 2015) kitapları çıktı. IŞİD tarafından zorla alınan kadınları kurtarmak ve onlarla dayanışmak için 2015 yılında Diyarbakır'da kurulan Zorla Alınan Kadınlar İçin Mücadele Platformu'nun üyesidir.

Bu kitabın geliri IŞİD'in elinden kurtarılan kadınlar için kullanılmak üzere Ezidi Kültür Vakfı'na bağışlanmıştır.

İletişim Yayınları 2257 • Bugünün Kitapları 195

ISBN-13: 978-975-05-1875-1

© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora

YAYINA HAZIRLAYAN Aybars Yanık

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Kemal Vural Tarlan

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

NURCAN BAYSAL

Ezidiler: 73. Ferman

Katliam ve Kurtuluş

*IŞID'in elinde esir olarak tutulan kadınlara
ve 73. Ferman'a karşı durmuş
Mezopotamya'nın cesur halklarına...*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	11
SUNUŞ	13
YEDİ MELEK'E SAYGI...	23
ÖNSÖZ	25
BİRİNCİ BÖLÜM	
73. FERMAN	35
Güneşin çocukları.....	37
Fermanlar: "Felce uğramak"	41
73. Ferman öncesi.....	46
İlk şok, ilk karşılaşma.....	48
Ezidiler "İla ilahe illallah" denilerek katlediliyor	50
İlk aylar: Güney Kürdistan.....	56
"Bizi sadece İŞİD değil, komşularımız katletti"	57
Duhok: Bir yanımız ölüm, diğer yanımız lüks!	64
İlk aylar: Bölge kampları.....	67
"Artık ev yok, bahçe yok, evlerimizi yaktılar, nasıl gideceğiz?"	70
"Kürtler bize sahip çıktı. Ölürsek de beraber öleceğiz"	72

İKİNCİ BÖLÜM

EZİDİLERDE DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜM	75
Bölgede seferberlik var!	75
Kamplarda sorunlar başlıyor!	77
“O kast sistemini yıkıp, onları devrimci düşüncelerle donatacağız”	79
Kobane olayları ve yeni sorgulamalar	86
Kış geliyor!	91
Türkiye, gelen Ezidilere neden bakmıyor?	94
“Sağlık hizmetini devlet şantaj olarak kullanıyor”	97
“Şengal Şengala me ye, Apo serokê me ye!”	101
Avrupa hayalleri çöküyor mu?	105

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EZİDİLERİN KALBI LALEŞ'E YOLCULUK	109
Kayıp kadınların izinde, Baadre.....	112
Ezidilik: “İnsanlığın çıkışı Ezidilikle başlar”	117
Koço Köyü'nde toplu katliam	123
“Ailemden yirmi yedi kişiyi öldürenlerle bir arada artık nasıl yaşayacağım?”	129
“Üç DAİŞ'li birden tecavüz ediyordu, beni mahkemeye çıkarın, anlatayım ki dünya utansın!”	132
Hêviya Xwedê.....	136
“Asıl 'büyük şey' arkada kaldı. Bunu unutma, unutturma!”	138
“Hiçbir ferman bu kadar ağır olmadı!”	143
Laleş'e yolculuk.....	147
Laleş: Lal ve sağır ol!	150
Erbil'e yolculuk.....	157
Erbil'de de hüznün var	158
Kürtler için savaş değil birlik günü!.....	161
Kayıp Kadınlar Komisyonu	163

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EZİDİ KADINLARIN TANIKLIĞI	169
Diyarbakır Fidanlık Kampı.....	171
“Bu 'eski' ben”	172

“Bu yıldız Apo’dur!”	177
“Düşmanımız bizim içimizdeydi”	178
Caillou mutlulukla kollarını açmış koşuyor!	182
“Çocuklarımı kurtaran bu yiğit kimdir diye sordum. Apo’nun askerleridir dediler”	188
Titreyen kadın ve on beş yıl beklediği kayıp bebeği	189
“Ezidi kadınlar için DAİŞ’ten kurtulmak da ölümdür”	193
Ezidi kadınlar ipleri, tüyleri, kilimleri yoluyor... ..	196
Batman Ezidi Kampı	198
Diğerinin kimliği	199
“Şengal güzeldir!”	201
“Şereflerine bir şey yapmadıysa, biz kızları kabul ediyoruz”	205
“Bütün yaşamımız bu çadırın içindedir”	210
Şırnak Ezidi Kampı	214
“Şengal kurtuluncaya kadar düğün yapmayacağım”	216
“Laleş’in kokusu sendedir, biz artık göremeyeceğiz”	224
“Eğer dönersek, bir sonraki fermanımızı da yazmış oluruz”	228
Şırnak, Pepule Çay Bahçesi	241
Nusaybin: Hep yastayız!	242
Midyat-Bacin Köyü	245
“Şengal Dağı hep olacak”	246
Sonsöz	257
Ya Avrupa ya ölüm!	257
Kamplarda gıda sıkıntıları başlıyor!	263
Uluslararası toplum Ezidileri kaderlerine mi terk etti?	265
Diğer gelişmeler... ..	267
Kayıp kadınlar... ..	268
73. Ferman’dan bir yıl sonra... ..	270
KAYNAKÇA	277

TEŞEKKÜR

Ezidilerin yaşadığı bu son fermana ilişkin bir kitap yazmaya beni Ezidi Kültür Vakfı'nın Başkanı sevgili dostum Azad Barış ikna etti. Sadece ikna etmekle kalmadı, tüm bu süreçte Ezidilerin ruh dünyasını anlamam için bana sabırla yardımcı oldu. Kitapta yazdığım her bir kelimeyi tek tek okuyarak, yazdıklarımın Ezidilerin ruh dünyası ve pratiği ile örtüşüp örtüşmediğine baktı. Azad'ın bu desteği olmaksızın bu kadar çok bilgi kirliliğinin olduğu bir alanda yazmaya cesaret edemeyebilirdim. Azad bununla da kalmadı, Tausi Melek'in bu mazlum halkını daha iyi anlamam için kimi zaman bana şiirlerini okudu, kimi zaman hikâye ve masallarını anlattı. Ezidilerin "hakikatini" anlamama yardımcı oldu. Ona minnettarım.

Kitaba çok emeği geçen bir diğer kişi Berivan Alagöz. Uzun yıllar birçok projede beraber çalıştığım Berivan'la Ezidi kamplarında da beraber çalıştık. Kitap için Ezidi kadınlarla kamplarda yaptığım söyleşileri Berivan'la birlikte yaptık. Berivan bu söyleşilerde bana tercümanlık yapmanın yanı sıra, tüm bu söyleşilerin deşifresini de büyük bir titizlikle yap-

tı. Gelek Spas!¹ Kitabın yazımı boyunca sevgili Şemsa Özar her zamanki destek ve motivasyonu ile yanımda oldu. Kitabı gözden geçirdi ve önerileri ile zenginleştirdi. Çok teşekkürler. Mezopotamya coğrafyasında yaşananlara ilişkin birçoğumuzun bilgisine sık sık başvurduğu gazeteci yazar Fehim Işık, kitabın sonundaki haritayı çizdi. Teşekkür ederim.

Dostum Nevin İl Baadre, Laleş seyahatini organize etmenin yanı sıra, IŞİD'in elindeki kadınlarla ilgili yaptığım çalışmalarda yanımda oldu. IŞİD'in elinden kurtarılan kadınlar için birçok kez beraber sevindik, kurtarılamayanlar için beraber ağladık. Mir Amer ve ailesi bize Baadre'de evlerini açtılar, IŞİD'in elinden kurtarılan kadınlarla görüşmemi sağladılar. Diyarbakır, Batman, Şırnak kamp çalışanları Ezidi kadınlarla kamplarda yaptığım görüşmeleri organize ettiler. Midyat Bacin Köyü görüşmesini sevgili dostum, Bethnahrin Asuri Keldani Süryani Arami Birliği Derneği'nin kurucusu Yaşar Kaygısız ayarladı. Hepsine teşekkürler.

Tanımlı Bora'ya kitabı yazdığım süre boyunca getirdiği öneriler için teşekkür ederim.

İlwin, Alawi, Seydo, Xıdır, Veysel, Hüseyin, Vahide, Leyla, Nesrin, Jacklin, Sabiha, Dılvı, Nadya, Amar, Naime, Eide, Sevi, Nahiva, Şehnaz, Edibe, Gule, Muhbet, Pari. Benimle görüşme yapmayı kabul ederek, tanıklık ettikleri vahşeti, katliamı paylaştılar. Tausi Melek ji we razi be!²

Unutma, unutturma!

1 Çok teşekkürler! – e.n.

2 Melek Tavus sizden razı olsun! – e.n.

SUNUŞ

*Güneş ata binmiş bir süvaridir
Zamanın ve mekânın peşinde koşan¹*

Ezidiler² benim hayatıma 3 Ağustos 2014 tarihinde, IŞİD'in³ Şengal'e saldırıları sonucu girdi. Daha önce sadece kitaplardan duyduğum bu halk, Ağustos 2014'ten sonra yaşamımda büyük bir yer edinecekti.

IŞİD saldırıları sonucu can havliyle Türkiye'ye kaçan Ezidiler için bölgedeki belediyeler kamplar oluşturdular. Eylül 2014'ten itibaren bu kamplar için yardım faaliyetlerinde gönüllü olarak çalışmaya başladım.

1 Bu harika dizelerin sahibi ile ilgili bilgi vermemem rica edilmiştir. Bu konuda yazabileceğim tek bilgi, Rodin.

2 "Ezidi" kelimesi farklı kaynaklarda, farklı şekillerde yazılmaktadır (Ezidi, Êzidi, Êzidi gibi). Bu kitapta "Ezidi" olarak kullanılacaktır.

3 Kürtlerin çoğunluğu IŞİD yerine DAİŞ demeyi tercih ederler. IŞİD ve DAİŞ'in açılımları aynıdır. IŞİD'in Türkçe açılımı "Irak ve Şam İslâm Devleti"dir. DAİŞ'in Kürtçe açılımı "Dewleta İslâmi Iraq Şam"dır (Irak ve Şam İslâm Devleti). DAİŞ'in Arapça açılımı da "Devlet-ül İslâmiye fi'l-Irak ve Şam"dır (Irak Şam İslâm Devleti). Türkiye devletinin yetkilileri ve kurumları ise "İslâm" kelimesini çıkardıkları DEAŞ kısaltmasını kullanmayı tercih etmekte. DEAŞ, "Devlet'ül Irak ve Şam" (Irak ve Şam Devleti) demektir (Bkz. "Genelkurmay IŞİD kısaltmasını DEAŞ olarak değiştirdi", *Hürriyet*, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/27906734.asp>). Bu kitapta ise IŞİD ve DAİŞ kullanımları tercih edilecektir. Dünyanın ve Batı kamuoyunun büyük bölümü, bu vahşi terör örgütünü IŞİD ismiyle tanıdığı için bazen IŞİD, Kürtlerin çoğu ve Ezidilerin tamamı DAİŞ olarak kullandığı için bazen de DAİŞ olarak kullanılacaktır.

Mültecilerle çalışma konusunda ne bölge belediyelerinin ne de aktivistler olarak bizlerin bir deneyimi yoktu. Ezidilikle ilgili bilgimiz de çok sınırlıydı. Kültürel olarak da Ezidilerle bölgedeki Kürtler arasında yemek tercihlerine varan farklılıklar vardı. Tüm bunlar kamplarda çatışmaları doğuruyordu. Binlerce yıldır İslâmlaştırılmak adına zulme uğramış Ezidiler, Müslümanlardan çok korkuyorlardı. Kamplarda birbirlerine alışma süreci oldukça sancılı geçti.

Günlerim vahşet hikâyeleri dinleyerek geçiyordu. Anlatılan hikâyelerin ciddi bir kısmı kadınlara yönelik olsa da, bu hikâyelerin anlatıcıları daha çok erkeklerdi. Ezidi kadınlar çok az konuşuyorlardı.

Tecavüz edilen, köle pazarlarında satılan, çocuklarıyla beraber intihar eden, seks kölesi olarak kullanılan birçok Ezidi kadının hikâyesini dinliyordum. Kamplarda birçok kişinin karısı ya da çocukları IŞİD'in elindeydi. Çoğu zaman onlardan hiç haber alamıyorlardı. IŞİD'in elinden kurtulan ya da kurtarılan kadınların bir kısmı da intihar ediyordu. Ezidilerin dinî lideri Baba Şeyh'in Ezidi ailelere yaptığı, "bu kadınlar helaldir, geri kabul edin" çağrısına rağmen, ailelerin ciddi bir kısmı halen bu kadınları geri kabul etmiyordu. Kurtarılan kadınların bir kısmının aileleri intihar etmelerini istiyor; bir kısmı da aileleri onlara ulaşmadan zaten intihar ediyorlardı. Kamplarda her gün intihar eden başka bir kadının hikâyesini duyuyordum.

Öte yandan IŞİD'in elinde halen binlerce Ezidi kadın olduğunu biliyordum. Bu kadınlarla ilgili daha fazla bir şeyler yapma ihtiyacı hissediyordum. Sürekli katliam hikâyelerinin konuşulduğu kamplardan geldiğim yorgun akşamlarda, başımı yastığa koyduğumda, kadınların sesini duyar gibiydim. Bu ses, beni Ezidi Vakıfları ve Kürt hareketinin kurumlarıyla bu konu hakkında görüşmeye itti. Acaba bu kadınların IŞİD'in elinden kurtarılması için uluslararası bir kam-

panya başlatabilir miydik? Bize bu kadar yakın bir mesafede kadınlar köle pazarlarında satılırken ve tecavüz edilirken bir şey yapmamak gittikçe zor gelmeye başlamıştı.

Birkaç görüşmeden sonra, IŞİD'in elindeki kadınların kurtarılmasına yönelik bir kampanya başlatabilmek için elimizde daha fazla bilgi olması gerektiğini anladım. En azından bu kadınların nerelerde tutulduğunu, esir pazarlarının nerelerde kurulduğunu, bu kadınlara talip olanların hangi ülkelerden olduğunu bilmek gerekiyordu. Kendime bile pek tarif edemeyeceğim o sesin peşinden gitmeye karar verdim. Bu kitap böyle doğdu.

Önce Diyarbakır Fidanlık Kampı'nda kalan kadınlarla görüşmeler yapmaya başladım. Ancak birkaç görüşmeden sonra, IŞİD'in elinde kalan ve bana bu konularda bilgi verebilecek kadınları Kuzey'de⁴ bulmamın daha zor olacağına kanaat getirdim. Ve yine içimdeki sesi dinleyerek Güney Kürdistan'a, Ezidilerin kalbi Laleş'e gitmeye karar verdim.

Ocak 2015'te gittiğim Musul, Laleş ve Erbil'de yaptığım görüşmeler işin vahametini gözler önüne seriyordu. IŞİD resmen kadın ticareti yapıyor ve Türkiye'nin de içinde bulunduğu bazı ülkelerin sınırlarını bu ticaret için rahatlıkla kullanıyordu. Musul'un dibindeki Baadre köyünde yaşayan, IŞİD'in elinde iki ay on altı gün kaldıktan sonra "satın alınarak" kurtarılan İlwin'le yaptığım görüşmeyi, biraz da İlwin'in "sesimi tüm dünyaya duyurun" talebi üzerine, düzenli yazdığım T24 adlı internet gazetesinde yayımladık. Görüşmenin gazetede yayımlanmasının ardından dünya-

4 Kitap boyunca Güney ve Kuzey tabirleri sık sık geçecektir. Güney ile kastedilen Güney Kürdistan, yani Irak Kürdistanıdır. Kuzey ile kastedilen Kuzey Kürdistan, yani Türkiye Kürdistanıdır. Rojava (Batı) ile kastedilen Batı Kürdistan, yani Suriye Kürdistanıdır. Rojhilat (Doğu) ile kastedilen Doğu Kürdistan, yani İran Kürdistanıdır. Kürtler, Kuzey ve Güney Kürdistan'a, kısaca Kuzey ve Güney ya da Bakur (Kuzey) ve Başur (Güney) derler. Bu nedenle kitapta bu sözcükler tercih edilecektir.

nın dört bir yanından telefonlar, mesajlar almaya başladım. İlwin'in hikâyesi insanları çarpmıştı. Ezidi kadınlar için bir şeyler yapmak isteyen yüzlerce kişi benimle irtibata geçiyordu. Demek ki insanlık için hâlâ umut vardı...

İlwin'in hikâyesinin Ezidi kadınların yaşadıkları zulme ilişkin duyarlılığı ne kadar arttırdığını görünce, Ezidi Kültür Vakfı'nın Başkanı sevgili dostum sosyolog Azad Barış'ın da verdiği motivasyonla, Ezidi kadınlarla ilgili bir çalışma yapmanın bu duyarlılığı katbekat arttıracığını düşünmeye başladım. Bunun sonucunda Diyarbakır'ın yanı sıra, Batman, Şırnak Ezidi kampları ve Midyat Bacin Köyü'ne tekrar, bu sefer Ezidi kadınlarla derinlemesine görüşmeler yapmak üzere gittim. Dinlediğim her hikâye birbirinden acıydı.

Ezidiler binlerce yıldır katliam, kırım, kendi deyimleri ile "fermanlar" ile yüz yüze kalmışlardı. Ancak bugüne kadar yaşadıkları fermanlar Ezidilerin ruh dünyasında bir dönüşüme yol açmamıştı. Katliam ve soykırımlar kuşaktan kuşağa aktarılan bilgilerin bir tekrarı olarak Ezidi dünyasının içinde durdular. Bu canlı hafıza ve aktarım tarihin bir tekerürü olarak kabul edildi. Bu fermanlar Ezidi toplumu içinde dayanışmayı sıkılaştırdı. Ancak Azad Barış'ın da dediği gibi: "Tüm bu fermanlar, toplumsal hafızada canlı bir biçimde yer almasına rağmen, ruhsallıkta bir dönüşüme yol açmamış, yaşanan katliamların tekrarının önüne geçmek için direnç yaratmamış; aksine bu 'kaderin' toplumsal kimliğin bir parçası olarak sorgusuz kabul edilmesini sağlamıştır."⁵

Oysa son ferman, yani 73. Ferman'la Ezidilerin bu değişmez "kaderi" de değişmeye başlayacaktır.

Bölgede kamplar için ciddi bir seferberlik başlatılmıştı. Kürt hareketinin belediyeleri ve halkın desteğinin farkında olan Ezidilerin, yine de Müslüman Kürtlere güvenmele-

5 Röportaj, 8 Mayıs 2015, İstanbul. (Not: Röportajı gerçekleştirenin kimliği belirtilmediği takdirde söyleşi yazar tarafından yapılmış demektir.)

ri uzun bir zaman aldı. Aylar geçtikçe kamplarda kalan Ezidilerde değişimler başladı. Bir yandan kadınlarla görüşmeler yaparken, öte yandan da binlerce yıllık bir kültürün değişim ve dönüşümüne şahitlik ediyordum aslında. Kürtlerin bir mücadeleye dönmüş yaşamları, Kobane sürecini yakından gözlemleyen Ezidileri de etkiliyordu. Tausi Melek'in halkı Ezidiler etraflarına çizilen çemberi yoksa artık kırıyorlar mıydı?

Tüm bu deneyimleri bir kitapta toplamak yine de oldukça zordu. Bu zorluğun önemli bir nedeni Ezidiliğe ilişkin yazılı kaynakların sınırlı olması, olan kaynakların da cemaat dışından insanlar tarafından yazılmış olmasıydı. Ezidilikle ilgili bulduğum her şeyi okuyordum. Ancak ertesi gün kampa görüştüğüm Ezidiler bunların doğru olmadığını ya da Ezidilik pratiklerinde böyle bir şeyin artık olmadığını söylüyorlardı. Okuduğum birçok şey cemaatin ne mitolojik ne de pratik gerçekliğine denk düşmüyordu.

19. yüzyıl ortalarından itibaren Ezidilerle ilgili yazılı metinler ortaya çıkmaya başlamış, daha çok Batı kaynaklı bu metinlerde Ezidiler, egzotik nitelikleri olan ve merak uyandıran, Doğulu bir cemaat olarak ele alınmıştı. Daha sonra gelen birçok kaynak da önceki kaynakların yanlışlarını besledi. Son yıllarda çıkan yayınlarda da temel sorun, bu kaynakların Ezidi cemaatine ilişkin içeriden bir göz içermemesiydi. Görüştüğüm birçok Ezidi, mevcut yazılı yayınların çoğunun dışlanmadan kaynaklanan bilgi ve önyargılardan beslendiğini söylüyorlardı. Kendisi de Ezidi olan *IMC TV Genel Yayın Koordinatörü Eyüp Burç görüşmemizde* “Ezidilerle ilgili birçok şeyin mayınlı bir alan olduğunu ve artık alanın mayınlardan temizlenmesi gerektiğini” belirtiyordu.⁶

Alanın bu kadar mayınlı olmasının önemli bir nedeni Ezidilik inancına ait bilgilerin günümüze kadar kuşaktan kuşa-

6 Röportaj, 22 Haziran 2015, Diyarbakır.

ğa aktarılarak ve sözlü olarak gelmiş olmasıdır. Bu nedenle Ezidiler “Sözün Çocukları” olarak da bilinirler. Yazılı kaynaklar Ezidiler açısından “baş belası” olarak nitelenmiş, hatta bir kısmı katliamlarına gerekçe de hazırlamıştır. Bunun da etkisiyle yazı haram kılınmıştır. Ezidilerin “skolastik tarih” dediği bu yazılı tarihin, Ezidilere ilişkin negatif algıda ciddi etkileri olmuştur.

Bir başka sıkıntı da Ezidilerin homojen olarak ele alınmalarıydı. Oysa farklı coğrafyalarda yaşayan Ezidilerin hiçbirinin kültürü bir diğerine benzemez. Irak, Ermenistan, Avrupa, Türkiye, Rusya, Suriye... Bu farklı coğrafyalarda yaşayan Ezidiler arasında kültürel farklılıklar vardır. Temel dinî konularda değişim olmasa da bayramlar bile bazen farklı kutlanabilir. Kısacası Ezidilerle ilgili yapılmaması gereken şeylerden biri genellemelerdir.

Bu zorluklara rağmen, yanı başımda beni sürekli motive eden Ezidi Kültür Vakfı'nın desteğiyle kitabı yazmaya başladım.

Kitap dört bölümden oluşuyor. “73. Ferman” başlıklı Birinci Bölüm’de Ezidilik inanç ve kültürüne ilişkin temel bilgiler, daha önce yaşadıkları fermanlar ve 73. Ferman’dan önce nasıl yaşadıklarına ilişkin kısa bir bilgilendirmeden sonra, 3 Ağustos 2014’te IŞİD saldırıları ile başlayan son ferman anlatılıyor. Fermanlar anlatılırken, bir tarih sıralaması yapmaktan ziyade fermanın Ezidilerin zihin dünyası ve hafızalarında ne anlama geldiği üzerinde duruluyor. Ezidiler bu son fermana nasıl yakalandılar? IŞİD’den kaçış nasıl gerçekleşti? Silopi, Zaho, Duhok, Şırnak, Cizre’ye kadar nasıl geldiler ve ilk ayları buralarda nasıl geçirdiler? Kamplarda ilk aylarda koşullar nasıldı? Bunlara ilişkin izlenimler bu bölümde aktarılıyor.

“Ezidilerde Değişim ve Dönüşüm” başlıklı İkinci Bölüm’de, kamplardaki ihtiyaçlar, Ezidilerin bölgedeki Kürtlerle karşı-

laşmaları, bu karşılaşmaların doğurduğu sorunlar, kamplarda yaşanan gerginlikler anlatılacaktır. Oldukça ataerkil bir toplum olan Ezidiler Kürt hareketinin kadın-erkek eşitliği söylemi ile karşılaşınca neler oldu? Türkiye devleti Ezidi kamplarına neden yardım etmedi? Yaşanan sağlık sorunları, Kobane direnişinin Ezidilere ve kamplara yansımaları bu bölümde değinilen diğer konular olacak. Kürt hareketinden savaşmayı öğrenmeye başlayan Ezidiler, bir zulüm sonucu savruldukları bu topraklarda Kürtlükleriyle yeniden buluşarak binlerce yıllık derin yalnızlıklarından kurtulabilecekler mi? Kamplarda başlayan Öcalan'a özgürlük mitingleri, PKK'nin Ezidileri Şengal'deki mücadeleye çağırması... Tüm bunlar 73. Ferman'ı diğerlerinden farklı kılacak ve Ezidilere, başlarına gelen fermanlara karşı düşünmeleri için bir alan açacaktır.

Üçüncü Bölüm IŞID'in elinden kurtarılan kadınları bulmak için çıktığım yolculuğu anlatıyor. Bu bölümde Ezidilerin kalbi, ruhsal merkezleri Laleş'e dair olduğu kadar, Musul sınırındaki Baadre ve Erbil'e dair de izlenimlerim var. Baadre'de boş evlere yerleştirilen, IŞID'in elinden "satın alarak" kurtarılan Ezidi kadınlarla ve yakınları IŞID'in elinde olan Ezidi ailelerle görüşmeler bu bölümde aktarılacak. Yine Ezidilerin dinî liderleri, IŞID'in elinde esir tutulan, satılan, tecavüz edilen ve kurtarılan bu kadınlar için ne düşünüyorlar? Ve aileleri tarafından kabul edilmeyen kadınların durumu... Tüm bunlar Laleş'te, Ezidi inancından izlenimlerle iç içe anlatılıyor. IŞID tarafından kurulan köle pazarları, kaçırılan kadınların yoğun olarak tutuldukları merkezler, toplu katliam yapılan köylerle ilgili birçok bilgi bu bölümde bulunuyor. Yaşanan katliamın boyutu, 73. Ferman'ın ağırlığı karşımıza çıkıyor. Laleş'ten geçtiğim Güney Kürdistan'ın merkezi Erbil'in IŞID saldırılarından nasıl etkilendiğini ve Kürdistan hükümetinin kayıp kadınlar için ne tür çalışmalar yaptığını da öğreniyoruz.